

HISTORICAL SOURCES JUST ONE CLICK AWAY

In early December 2014, an international workshop entitled “Historical Sources Just One Click Away. The Issue of Digital Editions and Accessing Historical Sources in Virtual Space” took place on the initiative of the Department of Auxiliary Historical Sciences and Archive Studies at the Faculty of Arts at Masaryk University in Brno.¹ The initial aim was not the preparation of a publication, but a vital discussion of the possibilities of accessing historical sources and of the benefits and limitations which modern technologies bring to this field. It was not a random choice, since some traditional editorial projects have found themselves at the crossroads. This also applies to the oldest project established at the Department of Auxiliary Historical Sciences and Archive Studies in Brno – *Codex diplomaticus et epistolaris regni Bohemiae* (CDB). As shown in the introductory contribution of this issue by Lukáš Führer and Dalibor Havel, in addition to some methodological shifts, there has emerged an opportunity of on-line editorial access. In future this could also be associated with the brand new virtual editorial and work environment. The debate with colleagues from some foreign institutions and established editorial and digital projects (eg. Clemens Radl – *Monumenta Germaniae Historica*, Munich; Andreas Kuczera – *Regesta Imperii*, Mainz; Georg Vogeler – Austrian Centre for Digital Humanities, Graz; Thomas Aigner – *Icarus*, St. Pölten) has been crucial in deciding on the future orientation of CDB.

However, CDB is not the only publishing project of the Department of Auxiliary Historical Sciences and Archive Studies at the Faculty of Arts of Masaryk University in Brno. Another fully established project is the *Regesta Imperii* Branch Office Brno – The Charters of Emperor Sigismund. Its members have also participated in work on the database *Regesta Imperii* on-line in relation to the re-edition of abstracts of Emperor Sigismund’s

¹ Alžbeta Vicianová reported on the workshop, cf. V i c i a n o v á , Alžbeta: Mezinárodní workshop o digitálnom vydávaní edícií [The International Workshop on Publishing Editions Digitally]. *Archivní časopis* 65, 2015, s. 276–279.

charters and letters. Peter Elbel points out in his contribution some of the pitfalls associated with the use of this database. However, the discussion has not been limited to just medieval studies. The workplace “Early Modern Studies. Diplomacy – Administration – Sources” has been established at the Department of Auxiliary Historical Sciences and Archive Studies at the Faculty of Arts of Masaryk University in 2014. During the workshop, the head of the workplace Zbyněk Sviták presented his aim to prepare the digital edition of early modern normative regulations. It might benefit, with regard to the nature of selected sources, from the use of an on-line edition of digital images with high-quality metadata. The same applies in the case of accessing patents of arms and illuminated charters in general. Even the best edition and verbal description is not able to replace images of illuminated parts of documents. Andreas Zajic and Markus Gneiß point this out in their contribution presenting the project *Illuminierte Urkunden als “Gesamtkunstwerk”*. A detailed technical solution based on the experience of the Hungarian National Archives was presented by Krisztina Arany and Anton Avar, who describe the database of patent of arms of the National Archives of Hungary and its digital accessibility. The last contribution by Eva Richtrová presents a digitalization project concerning the documents from a significant Benedictine monastery in Rajhrad.

Although not all participants contributed to this issue, there is a representative selection of projects aimed at making historical sources accessible on-line. It might seem unreasonable to try to capture the discussion on such a dynamic topic, as are digital technologies and their use in editorial work, on paper. However, the power cut during the second day of the workshop clearly showed that printed outputs still have their place next to digital ones.

* * *

V prvních prosincových dnech roku 2014 se z iniciativy Ústavu pomocných věd historických a archivnictví (ÚPVHaA) uskutečnilo na Filozofické fakultě Masarykovy univerzity (FF MU) v Brně mezinárodní pracovní setkání pod názvem *Historical Sources Just One Click Away. The Issue of Digital Editions and Accessing Historical Sources in Virtual Space*.² Původním záměrem nebylo připravit publikaci, ale skutečně živě diskutovat o možnostech zpřístupňování historických pramenů, o výhodách a limitech, které do této oblasti vnáší moderní technologie. Nebyla to volba náhodná, neboť některé tradiční ediční podniky se ocitly na rozcestí. Týká se to

² Zprávu o workshopu podala V i c i a n o v á , Alžbeta: Medzinárodný workshop o digitálnom vydávaní edícií. *Archivní časopis* 65, 2015, s. 276–279.

i nejstaršího edičního podniku ukotveného na brněnském pracovišti – českého diplomatáře. Jak ukazuje úvodní příspěvek tohoto čísla z pera Lukáše Fühlera a Dalibora Havla, vedle určitých metodických posunů se otevírá možnost i on-line edičního zpřístupnění. To by mohlo být do budoucna spojeno i ze zcela novým virtuálním edičním a pracovním prostředím. Právě debata s kolegy ze zahraničních pracovišť a etablovaných edičních a digitalizačních podniků (např. Clemens Radl – Monumenta Germaniae Historica, Mnichov; Andreas Kuczera – Regesta Imperii, Mohuč; Georg Vogeler – Austrian Centre for Digital Humanities, Graz; Thomas Aigner – Icarus, St. Pölten) je jedním z klíčů k rozhodnutí o dalším směřování Českého diplomatáře.

CDB ale není jediným edičním podnikem ÚPVHaA FF MU v Brně. Svě pevně místo zde již má i pobočka Regest Imperii-Listiny císaře Zikmunda. Ta se v souvislosti se zpracováním regestů listin a listů císaře Zikmunda zapojuje do práce na databázi Regesta imperii on-line. Na některá úskalí spojená s využíváním tohoto nástroje poukazuje ve svém příspěvku Petr Elbel. Debata ovšem nezůstala omezena pouze na medievistiku. O roku 2014 je na ÚPVHaA FF MU zřízeno pracoviště Novověká studia. Diplomatika – správa – prameny. Jeho vedoucí Zbyněk Sviták prezentoval na workshopu záměr edičního zpřístupnění raně novověkých normativních nařízení, pro něž se s ohledem na jejich charakter jeví jako velmi vhodné využití možnosti edice digitálního obrazu s kvalitními metadaty. Obdobně je tomu v případě zpřístupňování erbovních listin či iluminovaných listin vůbec. Sebelepší edice a slovní popis není schopná nahradit vyobrazení iluminovaných částí písemností. Na to ostatně upozorňují Andreas Zajic a Markus Gneiß ve svém příspěvku prezentujícím projekt *Illuminierte Urkunden als „Gesamtkunstwerk“*. Podrobné technické řešení nabízejí na základě zkušeností Maďarského národního archivu Krisztina Arany a Anton Avar, kteří popisují databázi erbovních listin maďarského národního archivu a její digitální zpřístupnění. Paletu příspěvků uzavírá Eva Richtrová svým představením digitalizačního projektu, který se týká písemností významného benediktinského opatství v Rajhradě.

Zdaleka ne všichni diskutující přispěli do tohoto čísla, přesto však máme před sebou reprezentativní výběr projektů zaměřených na zpřístupňování historických pramenů on-line. Mohlo by se snad zdát pošetilé pokusit se na papíře zachytit diskuzi o tak dynamickém tématu, jakým jsou digitální technologie a jejich využití při ediční práci. Výpadek elektriny druhý den workshopu však jasně ukázal, že klasické tištěné výstupy mají vedle digitálních stále svůj smysl.

